

RDEČI PRAPOR

Glasilo Jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1,20 K,
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K

Periodična številka 13 v.

Reklamacije so poštnine prose.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo
Inserati: Enostopna pett-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.
večkrat po dogovoru.

45. številka

V Ljubljani, v soboto, dne 16. aprila 1910.

Leto XIII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
"Rdečega Prapora", Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
"Rdečega Prapora", Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Za volilno pravico na Goriškem.

Deželna organizacija socialno-demokratske
stranke za Goriško je predložila tržaskemu na-
mestništvu sledečo

spomenico:

C. kr. namestništvo v Trstu!

I.

Ni je kronovine v Avstriji, ki bi bila tako
reakcionarna v svojem zastopstvu kakor kronovina
goriško-gradiščanska. Volilna reda za občine in de-
želni zbor ne odgovarjata dejanskim razmeram in
potrebam.

Kurija veleposestva niti na slovenski, niti na
italijanski strani ni več opravičena. Le malokateri
volilec iz skupine veleposestva na slovenski strani
plačuje več nego K 100 direktnega davka in obra-
tovanje takih posestev nima najmanjšega znaka
obratovanja na veliko, marveč se razlikujejo vele-
posestva na slovenski strani od malih posestev le
v toliko, da je celo posestvo razdeljeno na več
kolonov, kateri obdelujejo, ali bolje rečeno kolikor
mogoče izkoriščajo zemljo sebi v prid in izjemajo
moči zemlje, da morejo odpraviti dolg gospodarju.
Gospodarski sistem veleposestva na slovenski strani
torej zadržuje gospodarski napredek in uničuje
moč zemlje. Nič boljše to ni na italijanski strani.
Tudi tam je skoraj vse veleposestvo — dasi je par
kompleksov dovolj obsežnih, da se samostojno
upravljajo — po večini razdeljeno med kolone, in
o kakem obratovanju na veliko zato ne more biti
govora.

Veleposestvo predstavljati bi mo-
rale napredek poljedelstva potem obra-
tovanja na veliko, dočim je na Gori-
škem veleposestvo nasprotno predsta-
vitelj izžemanja zemlje in zlorabe pol-
jedelskega delavca kot kolona. Ako je
morda ena ali k večjemu par izjem v Furlaniji, to

nikakor ne opravičuje vzdrževanja posebne kurije
ne po številu veleposestnikov, ne po davčni moči
in ne po bistvenem pomenu veleposestva. In
vendar ima slovenski in furlanski del dežele po 3
posebne zastopnike, kateri tudi volijo enega dežel-
nega odbornika!

Ravnotako malo opravičeno je vzdrževanje
kurije trgov in mest. V prvi vrsti hče v oči kri-
vično razmerje med slovenskimi in furlanskimi trgi
in mesti. Posebno krivično pa je število zastop-
nikov trgov in mest, t. j. sedem, kateri skupaj
z veleposestniki tvorijo skoraj polovico
vsega zastopstva deželnega zbora.

Kakor veleposestva na Goriškem skoraj ni,
tako je tudi vsa trgovina in obrt v rokah malih
obrtnikov in trgovcev ali bolje rečeno branjevcev.
Ogromno število obrtnikov in trgovcev služi do
cela lokalnim potrebam in dobra polovica vseh teh
trgovcev in obrtnikov ima še vsak svojo hišico in
košček zemlje, tako da je polukmet in polbranjevec.
Velika podjetja v Trzinu, Zdravščini, Pod-
gorju in Ajdovščini so v rokah tujih akcionarjev,
kateri domače delavne moči neusmiljeno izrabljajo,
kakor morda nikjer v Avstriji. Poslužujejo se
ugodnosti preobilice kmečkega proletariata in raz-
like med furlanskim in slovenskim delavcem, poleg
tega pa še privabljajo onkraj mej iz Italije delavke
in po tej poti nižajo mezdo pod minimum, da za-
došča najskromnejši človeški existenci.

Kakor branjevec in mali obrtnik — pol-
kmeta — ne zaslužita lastnega zastopstva, tako in
še manj pa bi smelo imeti lastne zastopnike onih
par večjih podjetij v rokah akcionarjev po veliki
večini izven dežele. Pospesevanje veletrgovine in
industrije je itak mogoče le potom državnega
zbora in osrednje vlade, ne pa po deželnih zbora
in posebno ne po tako neznatnih kakor je go-
riški. Docela dovolj je, ako ima trgovsko-obrtna
zbornica po dva zastopnika v deželnem zboru, ki
naj bi zastopala industrialne in trgovske interese.
Dejansko pa se tudi lahko reče, da deželni zbor
tekoma celega svojega obstanka ni mogel ničesar

storiti ne za veliko posestvo, ne za trgovino in
obrt, ker niso dani predpogoji zato, in vsa akcija
deželnega odbora se je sedaj morala omejevati na
pospešitev male polukmečke obrti. V eminent-
nem interesu dežele pa je, na Gori-
škem ustvariti razvito neposredno trgo-
vino kmečkega producenta s svetom.
Skoraj vse blagostanje goriške dežele
je v vinu, v zgodnjem sadju in zgodnji
zelenjavi, katero bodo nosilo posestniku
skromne dohodke le, če isto oddaja na-
ravnost potem zadrug in v zvezi s kon-
sumnimi društvi. Dokler se ne posreči ta
akcija zveze malega posestnika z vnajimi konsu-
menti, ni pričakovati za goriško deželo najmanjše
koristi za prebivalstvo. Ravno ta del trgovine pa
je docela izmaknjen akciji deželnega odbora in
zbora, ker so vsi člani deželnega odbora in večina
deželnega zbora nasprotniki neposredni trgovini
med malim posestnikom in konsumentom. Tako
je goriški producent izročen na milost in nemilost
oderuskemu izkoriščanju tujih nemških, čeških in
židovskih agentov. Cena vinu, sadju in
zgodnji zelenjavi se je po tej poti po-
tisnila tako nizko, da mali posestnik na
Goriškem predstavlja danes ravno tako
izžeman proletariat kakor fabrični in
mezdni delavec.

Tako je za goriško deželo dana bolj kakor
kjerkoli drugod podlaga za ustvaritev volilnega si-
stema, ki ne more biti drugačen nego oni, ki
spravlja do veljave malega posestnika in delavca.
Le s pospeševanjem interesov tega razreda na
Goriškem je mogoče izboljšati gospodarski položaj
cele dežele. Volilni red, ki se je sklepal v zase-
danju 1907, ne odgovarja dejanskim razmeram,
ne vidnim ciljem. Žalostni položaj deželnih financ
po sebi kaže, da so zastopniki, voljeni po dose-
danjem sistemu, nesposobni rešiti deželo propasti.
Po drugi strani sta mali posestnik in delavec tudi
opravičena zahtevati odločilen glas v deželnem
zboru zaradi tega, ker zmašajo vsi davki posestva,

PODLISTEK.

Savičev pesimizem.

Dalje.

To je jesen.

Kako hitro je prišla!

Savičeva melanholija je postala silno bo-
lestna. Bilo mu je, kakor bi se približeval konec,
zadnji konec, izza njega se dviguje večni mir.
Pa to bi bila rešitev.

Še nikdar mu ni bila nirvana tako umljiva,
kakor v teh trenutkih.

Bliža se čas, prde čas — in ti izgineš. In
ta konec, to absolutno uničenje je blaženstvo. V
tej ničnosti, v tej neekzistenci občutiš najvišjo
slast, to je edini lepi cilj.

Zaglobil se je v to idejo, ki se mu je zdela
kakor morje, po katerem plava. To je bila misel,
katere ni samo mislil, temveč jo je tudi čutil. In
kar čudno mu je bilo, da je zadel včasih ob člo-
veka, da je uzrl semtertja voz. Ljudje, živi in
mrtvi predmeti, realnost — kaj še obstoji? ...

Torej je še vedno noč? Še vedno tista brez-
krajna tema?

Kdaj pride dan, dan brez ljudi, brez stvar-
nosti? ...

Jesen!

V drevoredu se je oziral po potih in čudno
mu je bilo, da ni ležalo tam vse polno rmenega
listja. Saj je vendar že jesen. V dnu svoje duše
jo je čutil, s svojimi očmi jo je videl. Zakaj ne
pada suho listje z drevja? Komaj tuintam kakšen
posamezen list.

— Ej, le počakajte! Še nekoliko dni, pa
začnete padati. Saj sem sam uvel, a tudi vi pri-
dete na vrsto, vi vsi, ki mi ne verjamete, ki me
ne pojmite in ne razumete. Jaz sem že rmen, a
tudi vi odletite s svojih vej. Ne mislite, da osta-
nete zeleni. In enega dne bo drevo prazno in
debel sneg se položi na veje. Tedaj bo konec.
Ha, le upajte, da ne pride zima! Ofedenite —
vsi, vsi! ...

A to so bile samo misli, ki niso dobile
nikdar oblike besed. —

Doma je Savič našel pismo na mizi.

Mehanično je pretrgal ovitek in pogledal,
kaj da je.

Na višji dekliški šoli se ustanovi z novim
šolskim letom osmi tečaj. Proforski zbor je treba
pomnožiti. Vprašujejo ga, če ne bi hotel spre-
jeti mesta na tem učilišču.

— Ali hočem? Čemu? A zakaj ne? Vseeno
je pač, ali ubijam svoje dni tu ali tam. Radi mene.
Ker mi pišejo, menda žele, da bi sprejel. Čudni
ljudje. „Ali hočeš? Ali ti je všeč?“ — Kaj hoče
človek? Kaj je njegova volja? Kako varajo sami

sebe! Pa nevedé, nevedé! Meni je prav. Fantje
ali pa dekleta — no da, meni je prav.

Odložil je pismo in pozabil nanje.

Zagledal se je v svetilko. Njena luč je po-
pila vse žarke njegovih oči, njegovemu pogledu
so izginili vsi predmeti. Svetloba se je razširila
po vsej sobi daleč na okolo, čez stene, ki so se
pogreznile v njej, čez vse mesto, v vesoljnost.
Pred očmi se mu je širila sama svetloba, katere
ni omejevala nikjer nobena senca. To je bila po-
sebna, mehka svetloba, v kateri se oko prijetno
koplje, pa se je napije tako, da se vsa človeška
netranjost napolni z njo.

Savič je imel skoro enake občutke kakor
popoldne na širni planjavi. Enako čuvstvo raz-
blinjenja v vesoljnosti ga je navdajalo, plaval je
s svojimi nejasnimi mislimi po isti brezmejnosti.

Bilo mu je, kakor ne bi bilo več tistega
sveta, po katerem se pehajo ljudje v večni borbi
za malenkosti, ki se jim vidijo važne in velike,
tistega sveta, po katerem hodi po dnevi, ne da
bi sodil vanj. Odpiral pa se je tisti čudezni svet,
v katerem ni več delovanja, v katerem je ekzi-
stencija neekzistencija ... Nihče ne bi bil umel tega;
njemu je bilo povsem umevno, on je to neekzi-
stencijo ekzistencijo celo čutil.

Slutil je konec, konec vsega. Sedaj se mora
zgoditi, kar je pričakoval tako dolgo.

Dalje prih.

trgovine in obrti še ne eno tretjino, dočim davek na užitnino daje preko dve tretjini dohodkov. Leta 1907 dajalo je davek na bogastva, t. j. prispevek države iz osebne dohodnine K 37.055, t. j. 3%, vseh dohodkov! Davek na zemlji K 90.000, hišni in najemni davek K 134.000, obrtni davek K 105.000, skupaj 30 1/2%, užitnina pa K 834.167 t. j. 69 1/2% vseh dohodkov. Užitnina zadeva vse prebivalstvo dežele, od tega pa je, kar lahko trdimo, 80% malih posestnikov in delavcev. Zato gre temu proletariatu vsaj po razmerju plačanega davka, t. j. 2/16 proti 7/15 zastopstvo v deželni zboru in odboru. Ako se imenujejo zastopniki veleposestva, industrije in trgovstva obenem z zastopniki inteligentstva, potem sme ljudstvo in proletarijat apelirati na spoznanje in resnično njih inteligenco, ako zahteva od teh zastopnikov, da uvidijo nevdržljivost dosedanjega sistema in krivičnost zastopanja in glasujejo sami za odpravo neutemeljenih in škodljivih posebnih kurij ter se izrečejo za splošno ensko in tajno volilno pravico. Splošna tajna in enaka volilna pravica pa je principierna zahteva in zahteva pravičnosti.

Konec prih.

Socializem v Bosni napreduje.

Glavni odbor socialno-demokratske stranke za Bosno in Hercegovino je sklenil, od 1. maja dalje izdajati svoje glasilo «Glas Slobode» po dvakrat na teden. Če se pomisli, da je začel «Glas Slobode» izhajati šele pred dvema leti, se mora priznati, da je to izreden napredek. Socialno-demokratski list se tiska sedaj v 4000 izvodih in je najbolj razširjeni časopis v Bosni in Hercegovini.

Obtemem je stranka sklenila, da se udeleži volitev za sabor in da postavi svoje kandidate v 6 pravoslavnih in v 6 katoliških okrajih druge (mestne) kurije ter v 6 okrajih tretje (kmetске) kurije. O tem sklepu piše «Glas Slobode» sledeče:

Nastopanje naše stranke pri volitvah ima v prvi vrsti agitatoričen pomen. Stopili bomo pred narod z jasno, neprikrito socialistično politiko in se potrudili, da mu pokazemo pravilno pot za političen, gospodarski in kulturni boj. Če pri teh volitvah ne bo od te agitacije večjega uspeha, ga bo gotovo pozneje. V delu bomo vztrajni do konca. Zavedamo se svoje velike revolucionarne naloge v sedanji družbi, pa zato ne smemo nikdar obstati, ampak vedno korakati dalje. Tudi tisto malo pravice, kar smo je dobili, moramo porabiti v boju za razširjenje teh pravic. V volilno agitacijo gremo, da dovedemo narod do spoznanja, da organiziramo naredovo moč, ki bo sposobna, da pribori narodove pravice; zakaj danes vlada pravica mečnejšega, odnosno: Sila je pravica. Delujmo torej za ustvaritev meči, a to dosežemo le z agitacijo in organizacijo.»

Vidi se torej, da socialna demokracija v Bosni in Hercegovini dobro ve, kaj dela.

Vpričo naravnost velikanskega napredka bosenskih sodrugov bi pa morali vprašati slovenske: Ali nas ne bi moralo biti nekoliko sram?

Politični odsevi.

* **Državni zbor.** V četrtek, dne 14. aprila se je prvič po velikonočnih praznikih zopet sešel drž. zbor. Dnevni red, kakor ga je želela vlada, torej da se kot prva točka dnevnega reda postavi razprava o 182 milionskem posojilu, je obveljal s klavno večino 40 glasov. Daljše poročilo sledi.

* **Štajerska dežela** je sedaj, kakor javlja graška «Tagespost», v hudih finančnih stiskah. Ustavile so se vse podpore in plačila, ki niso ravno najnujnejša. Ker manjka navzlic temu denarja, je najel deželni odbor tri milione kontokorentnega posojila, od katerih je že en milion štiristotisoč kron porabljenih. «Tgp.» poziva vse merodajne činitelje, naj bi se zavzeli za konec obstrukcije.

* **Radi zatvoritve češkega otroškega vrtca** v Poštorni je bil v Pragi protesten shod na strelnem otoku. Shod je sklenil ostro resolucijo proti zatvoritvi češkega otroškega vrtca in poziva vlado, naj varuje češke manjšine na Nižjem Avstrijskem. Sklenilo se je pozvati praška obrambna društva, naj priredijo velike skupne izlete v Poštorno, da tamošnje Čehi moralno in gospodarsko okrepe.

* **Italijanska univerza.** Za poročevalca o predlogi glede italijanske pravne fakultete je designiran poslanec dr. Steinwender.

* **Ogrski ministriški predsednik** grof K. Huen-Hedervary se čuti bolnega in misli iti ali v Opatijo ali pa na Semering, da okreva.

* **V Košutovi stranki** je polom. «Die Zeit» javlja iz Pešte, da bo po informacijah v krogu Kossuthove stranke same prišlo izmed sedanjih

154 poslancev, ki so somišljeniki Kossuthovi, komaj njih polovica v parlament.

* **Nemci na Ogrskem** hočejo podpirati Khuena. Saski centralni volilni odbor je sklenil, da se bodo ogrski Nemci pri državnozbornih volitvah zavzemali za kandidata grofa Khuena in da bodo v parlamentu podpirali vlado.

* **V Srbiji** je sklenila vlada sezidati moderno tovarno za puške in topove.

* **Nazadnjaško volilno reformo na Pruskem**, o kateri smo svoj čas poročali, je pruska deželna zbornica z glasovi protestantskih in katoliških klerikalcev proti liberalcem in socialistom sprejela.

* **Alzacija in Lorena** bo izpramenjena v posebno kneževino, v kateri postanejo Hohenzollernci dedni knezi. Prebivalstvo samo si je želelo republikansko ustavo.

* **Turški in srbski častniki.** V Belgradu so dobili obvestilo, da obišče koncem tega ali začetkom prihodnjega meseca večja skupina turških častnikov Belgrad. Ta poset je izrečno odobril turški vojni minister Mahmud Šefket paša. Srbski oficirji bodo obisk vrnili v Carigradu ali Solunu.

* **Nemiri v ruski vojašnici.** Častniki poročajo z Odese, da je došlo v neki vojašnici do velikih izgrediv nezadovoljnih rezervistov. Razbili so okna in vso opravo. Ker častniki niso mogli sami divjakov potolažiti, so poslali v drugo vojašnico po pomoč. Rezervisti pa so začeli na došle vojake streljati, v sled česar so ti odgovorili tudi z ognjem. Na obeh straneh je bilo poprej več mrtvih in ranjenih, predno se je posrečilo doseči red in mir.

* **Revizija ruskega mornariškega ministarstva.** Ministriški predsednik Stoljipin je naznanil vdajem večine v dumi, da je revizija mornariškega ministarstva neizvedljiva. Očividno se ruska vlada boji, da bi kake visoke osebe prišle s paragrafi v dotiko.

* **Francoški poslanik v Peterburgu** je obiskal predsednika dume Gučkova in imel z njim dolg pogovor, ki se je sukal okrog obrambe francoskih pisateljev na Ruskem, kjer se sedaj njihova dela brez vsake odškodnine ponatikujejo in prodajajo.

* **O političnem položaju na Angleškem** poroča «Daily Chronicle»: «Najnovije je, da naj bi kralj sam pospeševal sporazum med lordsko in poslansko zbornico, ki sta si sedaj v ostrem boju nasproti. Dasi ima kralj neizmeren vpliv, so vendar nasprotja tako načelna in dalekosežna, da ni misliti, kako bi se, četudi z najprevidnejšo diplomacijo, poravnala. Vendar pa je znamenito, da se o ideji kompromisa vled kraljeve intervencije sploh razpravljajo.»

* **Angleško brodovje na Sredozemskem morju.** Iz Londona poročajo: Vlada zahteva z ozirom na naraščanje avstrijske mornarice, da se angleško vojno brodovje v Gibraltarju pomnoži za 11 vojnih ladij in 4 križarke.

Reforma ljudske šole.

Zborovanje delegatov komitēja za reformo ljudskega šolstva.

Dunaj, 10. aprila 1910.

Pred dvema letoma se je na Dunaju osnoval iz zastopnikov Nemške-avstrijske učiteljske zveze, društva «Freie Schule» in Socialno-pedagoškega društva komitē za reformo ljudske šole. Ta komitē si je postavil nalogo, da izvrši poizvedbe o razmerah avstrijskega ljudskega šolstva, da razkrije v znanstvenem in statističnem oziru sedanje stanje avstrijskega ljudskega šolstva in da dobi iz tega temelj za delovanje reformacije ljudskega šolstva v naprednem smislu. Komitē za reformo ljudske šole je s pomočjo naprednih nemških učiteljskih organizacij izvršil poizvedbe najprej v nemških avstrijskih pokrajinah. Komitē ima že 3000 izpolnjenih vprašalnih pol, katerih statistična obdelava se bliža koncu in kaže izredno zanimiv material. Komitē pa je v spoznanju, da bi poizvedbe o razmerah ljudskega šolstva le v nemških delih Avstrije z ozirom na skupni smoter ostale samo nepopolno delo, stopil v dogovor z drugimi avstrijskimi narodnostmi. Tu so prišle v prvi vrsti v poštev nenemške učiteljske organizacije, ki so za to novo gibanje pokazale veliko zanimanja in so se na povabilo komitēja tudi takoj lotile dela, kjer so si pridržale popolno avtonomijo.

V nedeljo, dne 10. aprila t. l., so se torej sešli na Dunaju zastopniki učiteljskih organizacij vseh narodov, da pod predsedstvom docentov dr. Rudolfa Goldscheida in dr. Gustava Scheua poročajo o dosedanjih uspešnih akcijah in se posvetujejo o nadaljnjem delu. Zborovanja so se udeležili: dr. Goldscheid in dr. Scheu (komitē za reformo ljudske šole), Denk in Lang (Nemška-avstrijska učiteljska zveza), Easlein in Spenser (Freie Schule), dr. Goldmann, Schmiedl, prof. dr. Jerusalem, prof. Kopetzky in prof. Hartwig (Socialno-pedagoško društvo, zadnji tudi kot zastopnik Društva za šolsko reformo) in tajnik komitēja jur. Klammer. Kot delegat zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji je prisel tajnik Matija Hajny (Jankovica na Moravskem), kot delegat Češke učiteljske Zveze Fr. Moravec (Praga) in Jos. Smrka (Praga), kot delegat Moravske učiteljske zveze Al. Valenta (Svabence), kot delegat Poljske učiteljske zveze Stanislav Palka (Bohinja) in Henrik Kanarek (Krakov), kot delegat Rusinske učiteljske zveze Aleksa Hajdukiewicz (Lvov), kot delegat Zveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev E. Gangl (Idrija), kot delegat

Dalmatinske učiteljske zveze Mirko Kirinč (Korčula), kot delegat «Narodna Prosvjeta» v Istri Anton Opasić (Pazin) in kot delegat Italijanske učiteljske zveze Anton Battoli (Trst).

Dr. Gustav Scheu je poročal o dosedanem delu komitēja. Ko so vsi delegati, ki so zastopali skupno 48.500 organizovanih naprednih učiteljev in učiteljic, poročali o stanju dela v svojih organizacijah, je dr. Karel Englich (Čeh) temeljito govoril o statističnem delu prevzete naloge. Dr. Goldscheid je razvil v velikih potezah sliko o započetem gibanju in je stavil predloge za nadaljno delovanje celotne reformacije.

Zborovanje je pokazalo popolno soglasje zastopnikov zbranih organizacij. Delegati posameznih narodnosti, v katerih področjih niso poizvedbe še završene, pač pa so že v teku, so izjavili, da bodo pospešili svoje delo. Potem, ko bo ves material zbran in obdelan, se prirede za vsako narodnost po komitējih ki pa ne bodo sestavljeni samo iz učiteljev, temveč iz zastopnikov vseh slojev in stanov, javni shodi za ljudskošolsko reformo. Tu se bo o uspehih dela poučila najširša javnost, ki se bo izrekla v obliki predlogov, referatov in nasvetov za reformo ljudskega šolstva. Vsa ta akcija dobi naposled svoj višek v javnem državnem shodu za ljudskošolsko reformo na Dunaju, kjer se bodo pregledali uspehi vseh posameznih shodov in dobili pozitivno obliko v modernem šolskem programu, slonečem na statističnih podatkih. Da se ta šolski program uresniči, to bo skrb nadaljne agitacije in propagande. Delegati so izjavili, da ostanejo stalni referentje svojih organizacij in da se kot njih zastopniki udeležijo vseh bodočih zborovanj.

Zborovanje je bilo zaključeno v navdušenem razpoloženju in v zvesti, da se je začelo veliko in znamenito kulturno delo.

Po zborovanju komitēja za reformo ljudskega šolstva so se posvetovali vsi zastopniki posameznih učiteljskih organizacij o skupni akciji, ki jo započne vse napredno avstrijsko učiteljstvo v dosegu moderne službene pragmatike za vse ljudskošolsko učiteljstvo v Avstriji.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji bo o tem velevažnem vprašanju razpravljala letos na svojem shodu v Krakovem. Referat je prevzel poljski tovariš Stanislav Palka.

Strokovni pregled.

Val klesarji iz gorliške okolice se vabijo na važno posvetovalje, ki bo v nedeljo, 17. t. m. ob 1/2 11. dopoldne v društvenih prostorih v Gorici, ulica Tre Re 16. Na ta sestanek pride predsednik organizacije klesarjev v Nabrežini, ki bo poročal o gibanju ondotnih delavcev. Vsi klesarji se prosijo, naj se zanesljivo udeležijo tega važnega sestanka.

Podružnica zveze kovinarjev v Ljubljani je imela v nedeljo dne 3. aprila t. l. svoj redni občni zbor v restavraciji pri Perleus. Predsednik sodrug Slamnjak je otvoril zborovanje ob 10. dopoldne, pozdravil navzoče in naznanil dnevni red. Sodrugi Vehovc je prečital zapisnik zadnjega občnega zbora in zadnje seje. Sodrugi Puch je podal poročilo blagajne od 1. januarja do 31. decembra l. 1909, ki izkazuje: dohodkov 1183 kron 12 v, izdatkov 1069 kron 66 v, preostanek 113 K 46 v. Potovalne in brezposelne podpore se je izplačalo 601 kron 72 v, v gotovini na centralo 274 kron 90 v, za časopise, tiskovine in razno pa 193 kron 4 vin. Pri 3. točki: Volitev, so bili izvoljeni Josip Slamnjak, predsednik; Josip Berdajs, namestnik; Franc Cerar, blagajnik; Avgust Muzlovic, zapisnikar; Franc Mak, Leopold Čibej, Franc Letner, Martin Erjavc in Stanislav Galle, odborniki; v kontrolo pa Gabriel Hrvat in Jakob Vehovc. Pri točki raznoterosti pozivlja sodrug Slamnjak sodrugi na delo in razlaga določbe glede bolniške podpore. V debato posežejo sodrug Mlinar, Aumann, Berdajs, Slamnjak, Vehovc in se sklene, da se v 2 mesecih skliče shod radi bolniške podpore. Sodrugi Slamnjak zaključil po 12. občni zbor.

Generalna stavka v Marzelju. Marzelj, 13. aprila. Na delavski borzi se je vršil sinoči velik shod, katerega se je udeležilo okrog 4 tisoč delavcev. Sklenili so generalno stavko nadatjevat. Posamezne skupine delavcev pa so se izneverile: začeli so zopet delati cestni železničarji, trgovski pomočniki in nakladalci premoga. Delavci v luki in v ladjedelnici so sklenili delo samo za 24 ur ustaviti. Stavki so se pridružili tudi pekovski pomočniki. Ker se je bati nemirov, je vlada poklicala v mesto 1 polk kirasirjev, 1 bataljon planinskih lovcev in 500 orožnikov.

Domače vesti.

— **O zidarskih stanovanjih** v Ljubljani smo že pred kratkim pisali. Upamo, da se bodo poklicani faktorji pravočasno pobrigali za to reč, da ne mine zopet stavbna sezona, ne da bi se kaj zgodilo. Pa še nekaj je o zidarskih razmerah, kar že naravnost kriči. Večinoma dobivajo namreč zidarji v Ljubljani takozvano «obskrbo» pri gospodarju. Hrana seveda ni iz prvrednih hotelov. A delavci bi tega niti ne zahtevali, če bi le bila vsaj vedno tečna in zadostna. Pa tudi to ni. Sploh je pa

Dober tek!

Zdrav želodec imamo in nič nas ne

lišči v želodec, nobenih bolečin, odkar jemljemo Fellerjeve odvajajoče rabarbarne praške z znamko «Elsapillen». Pravimo Vam pospešujejo prebavo, 6 skatlic franko 4 K. Izdeluje jih le lekarnar E. V. Feller v Štubici, Elsin trg št. 252, Hrvaško.

čudno, da bi moral delavec jesti to, kar hoče gospodar in da si ne bi mogel sam izbirati hrane po svojem okusu. Naravno je, da ta šega se povečuje odvisnost delavcev od gospodarja. Stvar se kaže tako, kakor da bi zidar dobival od podjetnika hrano nekako za milost, dočim je ravno narobe, da ima le kapitalist tem večji dobiček, če ne profitira pri delu, ampak tudi pri hrani. Nekaj se nam zdi sploh čudno v tem. Na vseh koncih in krajih se govori o varstvu in pospeševanju male obrti. Tudi načelnštvo gostilniške zadruga je n. pr. zelo ponosno, kaj da je baje že vse storilo za svoje člane. Kaj pa, če bi se tu gospodje spomnili, da je pravzaprav naloga gostilničarjev in izkuharjev, ne pa stavbinskih podjetnikov, izpolnjevati tisto božjo besedo, ki pravi «lačne nasititi»? Radovedni smo, če se bodo zamislili, da bi kazalo tudi tukaj varovati koristi male obrti. Seveda vemo, da ne pojde nič brez organizacije in zato je v prvi vrsti naloga zidarjev samih, da si okrepčajo organizacijo.

— **Sodrug Miha Čobal** je zadnji čas cilj strastnih, hudobnih napadov takih ljudi, ki v svoji vnebovpijoči neumnosti mislijo, da bi bilo treba le uničiti sodruga Čobala, pa bi s tem uničili tudi socialistično organizacijo v Zagorju. Ta misel je tako trapasta kakor buče tistih tepcev, v katerih se je spledila. Zato pa niso brezvestni napadi, katerim je obrekovanje na čelu zapisano, nič manj lumpovski. Socialistične organizacije v Zagorju ne bodo uničili niti zizbambule, niti oni junaki, ki jih kličejo na pomoč; ampak to bodo s svojim infamnim obrekovanjem dosegli, da bo kmalu vsak pošten človek pljunil pred njimi. Kakšen je boj, ki ga vodi ta družba proti sodrugu Čobalu in posredno proti organizaciji, kaže zopet sledeči slučaj. Neka ženska K. je tožila sodruga Čobala pri okrajnem sodišču v Litiji; naprej jo je namreč tožil Čobal, ker se mu je poročalo, da je rekla: «Tista očitanja, ki so bila v «Slov. Narodu», se bodo že dala dokazati». Osa ga je pa tožila, češ, da ji je očital, da je hotela v tej pravdi vplivati na priče. V sredo popoldne je imela biti razprava radi njene tožbe. A pruden se je razprava začela, je tožiteljica izjavila, da brezpogojno opušča tožbo. Ker mora vsled tega plačati vse troške, je jasno, da je bilo v njenem interesu, opustiti tožbo. V Zagorju so glavni liberalni kakor na žrjavici čakali na izid tega procesa; ko so pa zvedeli, kako klaverno se je končal, so se vsi poparjeni odplazili domov. Morda bo obrekevalce s časom vendar minilo veselje nad njihovim pedlim poklicem.

— **Goriški klerikalci** kandidirajo za deželni zbor v kuriji mest in trgov veleposestnika in župana sv. kriškega Tomaža Mrevljeta.

— **Halleyev komet** (Halley — izgovarjaj Helle) se ob jasnih jutrih že opazuje. Tuintam so ga te dni že videli. S prostim očesom se vidi na vzhodu kot velika zvezda, če se glada s povečalnim steklom, se opazi od njega izhajajoča svetla proga. Dozdevno se oddaljuje od sonca. Videti bo le kratek čas na vzhodnem nebu pred vzhodom sonca in sicer tem bolje in dalje, čim bolj se bližamo maju, ko doseže največjo dozdevno daljavo od sonca. Ob jasnem obzorju, če ni sopara v zraku, se vidi komet na vzhodu: Dne 16. aprila ob 3. uri 38 min. zj.; dne 20. aprila ob 3. uri 19 min. zj.; dne 24. aprila ob 3. uri 2 min. zj.; dne 28. aprila ob 2. uri 46 min. zj.; dne 2. maja ob 2. uri 33 min. zj.; dne 6. maja ob 2. uri 25 min. zj.; dne 10. maja ob 2. uri 23 min. zj. Za opazovanje s prostim očesom je najugodnejša doba od 1. do 10. maja. Komet se kaže ves čas skoraj točno na vzhodu. Najbolje se seveda opazuje s kakšnega višjega mesta, kjer je prosto obzorje. Če se hoče na vsak način gledati z daljnogledom, je najbolje vzeti steklo, kakršno se rabi v gledališču, ali pa sploh majhen daljnogled. O velikosti in svetlobi se sedaj še ne more reči nič povsem natančnega. Po novejših računih se bo začel rep kazati šele po 20. aprilu; med 20. in 30. aprilom bo narasčal od velikosti tretjega do velikosti drugega razreda (da bo približno tako svetel kakor zvezde velikega medveda), začetkom maja doseže in prekorači velikost prvega razreda; največjo svetlobo doseže šele po 18. maju na večernem nebu. Od 10. maja se komet zopet hitro približuje soncu. Dne 19. maja od 3. uri 22 min. do 4. uri 22 min. zjutraj prehiti mimo sonca in že drugi dan se pojavi zopet na večernem nebu v svetlobi.

— **Kamniška občina** je bila, kakor smo svoječasno poročali, pri ljubljanskem deželnem sodišču obsojena, da izplača vpokojenemu redarju Fritzu priznano pokojnino. Človekoljubni kamniški mestni očetje so pa menda hoteli pokazati, da so «pravi Kranjci», ki ne morejo nobenega procesa opustiti, ne da bi šli do zadnje instance. Stvar je bila sicer od vsega začetka tako jasna, da je bila vsaka zmaga v tem nečastnem procesu izključena. Tudi bi drugim ljudem navadna človečnost povedala, da se ne doseže bogve kakšna slava, če se hoče po vsej sili revežu odjesti borna pokojnina. A kaj pomagajo argumenti glave in srca pri odličnjakih, kakršni so kamniški mestni očetje? Vložili so rekurz, ki ga je pri višjem sodišču zagovarjal sam župan dr. Alojzij Kraut. A tudi njegove avtoriteta ni opravila nič. Slavnostna občina je pogorela, mora plačevati Fritzu pokojnino in mu povrtni 300 kron zaostale penzije, povrh pa ima še okrog tisoč kron pravih stroškov. O humaniteti ne bomo več govorili; stvar je končana. Radovedni

smo pa, kaj porečejo takemu lepemu in modremu gospodarstvu kamniški občinski volilci?

— **O neverjetnem duhovniškem ponašanju** v Gorjah poroča «Gorenjec»: Takega razburjenja, kakršno je vladalo dne dne 28. marca v Gorjah, še ne pomnimo. Na okrajni cesti, vpricho množice ljudi, so napadli božji namestnik, prečastiti gospod pater Kunstelj Janez, superior jezuitskega reda v Ljubljani, mirnega in poštenega mladeniča, ki z delom svojih rok živi veliko družino, in ga udarili s pestjo za tilnik, da je omahnil, klobuk pa daleč odletel. Ves dogodek ima tole ozadje: Gorjanska cerkev je že zdavnaj mnogo premajhna in pri maši ob 10. mnogoljudni ne more vanjo. Zato je šel naš mladi prijatelj zjutraj ob šestih k maši in mislil si je: «Dolžnost sem opravil, sedaj lahko postojim pred cerkvijo na cesti.» Kramljal je tam s prodajalko sadja, ko pride proti njemu pater Kunstelj in mu objubi par za ušesa, če ne gre v cerkev. Fant je spočetka molčal, ker ga je pater dosledno tikal, vrnil mu je enako v enakim. Povedal mu je tudi, da je že bil pri maši. Na to ga pater vpraša, kakšno obleko je imel duhoven zjutraj pri maši. Ker mu fant noče odgovoriti, se zadere pater nad njim: «Alo, takoj v cerkev!» Ta pa: «Glih prec ne grem!» Na to ga je krščanske ljubezni polni pater udaril za tilnik. Dosedaj smo Gorjanci mislili, da smo tudi ljudje, sedaj pa vidimo, da nas hočejo imeti za farovško živino.

— **Koncert «Glasbene Matice»**. Na ponovljenem koncertu dne 19. aprila bodo nastopne izpremembe: G. c. kr. operni pevec Julij Betetto poje v samostojnem nastopu popolnoma druge skladbe, namreč Haydnov «Recitativ» in arijo iz oratorija «Stvarjenje», dalje tri Brahmsove skladbe: a) «Na grobišču», b) «Gozdna samota», c) «Sam na polju». Kot solistinja pa nastopa gospa Mira Costaperaria-Dev, znana slovenska koncertna pevka. V samostojnem nastopu bo pela: a) Adamičevo «Pri zibelci», b) Čajkovskega «Zakaj», c) Devovo «Pastarica», č) Hatzejevo «Moja sudba» in d) Lajovičevo «O, da deklíč...». Vstopnice se dobivajo pri gospe Češarkovi: sedeži po 5, 4, 3 in 2 K, stojišča po 1 K 60 vin, za dijake po 60 vin. Posetniki koncerta z dežele se opozarjajo, da si pravočasno pismeno osigurajo sedeže.

— **Samomor**. V ponedeljek zvečer je prišel v neki hotel v Ljubljani rudniški blagajnik iz Zagorja, Alojzij Walla. Ker ga včeraj do 2. popoldne ni bilo nič videti, je sobarica odprla sobo in opazila, da leži Walla v krvi na tleh. Policijska komisija je našla na umivalni mizi samokres, v katerem je bila ena polna in ena prazna patrona, na mizi pa je ležal list s prošnjo, da bi se o smrtnem slučaju obvestila Wallova soproga in rudniško vodstvo v Zagorju. Na desnem sencu so našli rano, izvirajočo od strela. Truplo je bilo že popolnoma trdo in se je nesrečnež moral ustreliti kmalu zvečer. Policija je takoj brzojavno obvestila Wallovo soprogo in rudniško vodstvo. Domneva se, da si je nesrečnež vzjel življenje iz žalosti, ker mu je pred kratkim umrl edini sin. Blagajna je popolnoma v redu. Truplo pokojnikovo so začasno prenesli v mrtvašnico k Sv. Krištofu, odtod pa so ga prepeljali v Zagorje.

— **Binokostna veselica v svetovnoznani Postojški jami**. Na Binokostni ponedeljek dne 16. majnika t. l. se vrši v tem edinem čarobnem svetu običajna jamska veselica. Več godb in pevskih zborov hode koncertiralo v velikanskih podzemskih prostorih. Iz Trsta, Kormina, Ljubljane, Reke in Pole bodo vozili v Postojno posebni vlaki po znatno znižanih cenah. Vsa jama hode slavnostno električno razsvetljena in vstopnina v jamo se je znižala za dan na 2 K.

— **Nove šole v Ljubljani**. Letos se zgradi poslopje za III. mesto desko šole v Prulah in pa poslopje za II. mesto deklisko šolo v Kotnikovi ulici poleg I. mestne deske šole. Takoj, ko bo dograjeno poslopje za III. mesto desko ljudsko šolo, se bo otvorila za koločvovski okraj IV. mestna deska ljudska šola, združena z meščansko šolo, in pa III. mestni otroški vrtec. Poslopje mestnega dekliskega liceja se podaljša, poleg pa se zgradi poslopje za internat «Mladike».

— **Narod s 14 parlamenti**. Splitska «Svoboda» prinaša pod tem naslovom članek ter piše med drugim: Ko bi se ustavo in svobodo narodov sodilo po njegovih narodnih poslancih, tedaj bi naš narod (mislimo pod našim narodom Slovence, Hrvate in Srbe) bil najustavnejši, najparlamentarnejši in potemtakem najsvobodnejši narod na svetu. Ta narod je zastopan v sledečih velikih parlamentih: dunajskem, peštanskem in carigranskem. V vseh teh parlamentih ima pravico, da se njegovi poslanci poslužujejo narodnega jezika, ter smo imeli priliko, da smo ravno nedavno čitali, kako je eden srbskih poslancev v carigraski poslanski zbornici govoril v svojem materinem jeziku. Poleg tega ima ta narod dve svoji posebni samostalni skupščini, v Belemgradu in na Cetinju. Nadalje sta posebna avtonomna in stvari poludržavna deželna zbora v Zagrebu in Sarajevu. Slednjč so deželni zbori: dalmatinski, istrski, tržaški, goriški, krajski, koroški in stajerski. skupno torej 3 parlamenta, dva državna zbora, 2 poludržavna in 7 deželnih zborov, skupno stirinajst zastopstev.

Društvene vesti.

§ **Prijateljski poslanek upravnega odseka «Vzajemnosti» za Šiško** še vrši v soboto 16. aprila ob 8. uri zvečer v Celarčevi gostilni. Razgovor o praznovanju prvega majnika. Sprejem novih članov.

§ **Upravni odsek «Vzajemnosti» za Šiško** se kaj lepo razvija; vsak dan se oglašajo novi člani in ni več daleč čas, ko bode «Vzajemnost» ne le najvažnejša, temveč tudi najmogočnejša organizacija razredno zavednega delavstva v Ljubljani in okolici. Da se našim somišljenikom olajša vstop v to izobraževalno organizacijo, se bodo vsled prijaznosti «Kons. društva» sprejemali novi člani (enkratna vstopnina znaša 20 vin.) in pobirali mesečni prispevki (po 20 vin.) vsako soboto od 6. do 8. zvečer v šišenski prodajalni «Konsumnega društva». Novi člani pa se lahko priglajašo tudi pri posameznih odbornikih, ki stanujejo: na Celovski cesti št. 66 sodr. Martin Erjavec, v Lepodvorski ulici št. 253 sodr. Martin Zahradnik, na Vodnikovi cesti št. 21 sodr. Leon Šubert, v Knezovi ulici št. 245 sodr. Karel Kanoni in na Planinski cesti sodrugi Franc Košir (št. 198), Franc Mak (št. 237) in Milan Jaklič (št. 169). Naj ne bo v Šiški zavedne delavske rodbine, koje vsi nad 14 let stari člani moškega in ženskega spola ne bi bili organizirani v «Vzajemnosti».

§ **Zidarji in zidarSKI delavci, pozor!** Po Slovenskem, zlasti po Goriškem in Spodnjem Štajerskem hodijo agentje, ki iščejo zidarjev za Švico. Svarimo jih, naj se nikar ne dajo zapeljati po obljubah po visokih plačah, ki se nikdar ne izpolnijo. Agentje pri svojem lovu na zidarje in zidarske delavce ne povedo, da je v Winterthuru in okolici stavka, ki traja že nad devet mesecev; delavska solidarnost torej zahteva, da se s takimi agenti povsod, kjer se pojavijo, temeljito obračuna. Vsak sum je takoj naznaniti Strokovnemu tajništvu v Ljubljani ali pa naravnost na naslov: Streikkommision der Maurer, Winterthur, Schweiz. Torej ne v Švico! Zaupnike strokovnih in političnih organizacij se naproša, da pouče vse zidarje in zidarske delavce v njihovem okraju.

Socialni pregled.

§ **Zavarovanje zoper brezposelnost**. Od 18. do 21. sept. t. l. se vrši v Parizu mednarodni kongres, ki se bo bavil posebno z vprašanjem zavarovanja zoper brezposelnost. Dozdajni poskusi niso imeli uspeha. Prvotno se je izkušalo oživotvoriti komunalna zavarovanja (Bern 1889, Kolin 1896 in St. Gallen 1895), vendar so nastale prevelike tehnične težkoče. Sedaj stoji bolj v ospredju takozvani Autor-sistem (od Louis Varleza); več mest v Belgiji in na Nizozemskem pa tudi na Nemškem ter državne uprave na Francozskem, Norveškem in Danskem so si ta sistema prisvojile. Obstoji v tem, da dobijo strokovne organizacije delavcev komunalne ali državne prispevke za podporo v slučajih brezposelnosti.

§ **Škoda od turškega bojkota**. Iz računov, ki jih je te dni izdala uprava Lloydja in južne železnice, se razvidi, kako ogromno škodo je trpela avstrijska trgovina vsled bojkota blaga v turških lukah in vzhodu lanske in predlanske leto. Bojkot je trajal 5 mesecev od oktobra 1908 — ko je bila proglašena aneksija Bosne in Hercegovine — do konca februarja l. 1909, ko je Avstrija izplačala 57 milijonov kron za odškodnino Bosne. Dne 10. februarja 1908 je bilo v Trstu 26 Lloydovih parnikov, natovorjenih z blagom. Vrnili so se iz Soluna in Carigrada, ker se jim ni pustilo izkrcati blaga. V oktobru 1908 je imel Lloyd 450.000 K manj dobička, kakor istega meseca 1907, južna železnica pa v novembru tega leta 1.232.513 K manj dohodkov. Leta 1909 je imela južna železnica na progi Duojaj—Trst—Reka v prvih dveh mesecih 700 tisoč kron manj dohodkov. Največ je škodoval bojkot češki tovarni fesov. Ta je odpravila v novembru 1907 na Turško 539.273 komadov, dočim leta 1908 istega meseca samo 216.863. Dunajske trgovske zbornice računajo vso škodo od bojkota na vzhodu na okroglo 100 milijonov kron.

Zadnje vesti.

§ **Vstaja v Albaniji**. Carigrad, 14. aprila. Kosovski vali javlja, da je v gorenji Albaniji popoln mir. Vode ustave stavlja pogoje, da ustavi boj.

§ **Španski parlament**. Madrid, 15. aprila. Kralj Alfons je podpisal dekret, s katerim se razpušča parlament. Volitve za posl. zbornico bodo 8. maja, za senat 22. maja. Novi parlament se otvori 15. junija.

§ **Volitve v Avstraliji**. London, 15. aprila. Pri volitvah v Avstraliji je pridobila delavska stranka 18 mandatov ter ima z neodvisnimi liberalci v parlamentu 10 glasov večine.

§ **Stavbinski boj na Nemškem**. Monako, 15. aprila. Pogajanja radi nameravane izključanja stavbinskih delavcev so se razbila. Tudi posredovanje bavarske vlade je ostalo brez uspeha. Vse kaže, da so glavni podjetniški hujšaki v Monakovem.

Naročajte in širite naš list!

Dopisi.

Gorica. (Boj za splošno volilno pravico za deželni zbor in občine na Goriškem.) Pred tedni smo poročali o shodih, katere je priredila naša stranka v Gorici za volilno pravico v deželni zbor in občine. Na teh shodih so se sprejele resolucije, ki so se odposlale na goriški magistrat, deželni odbor in na namestništvo v Trst. Preteklo sredo so pa sklicali goriški mazinanci shod z istim namenom. Ne bi ga omenjali, ako bi ga ne omenjal največji slovenski dnevnik «Slovenski Narod», ki je tudi najneumnejši poročevalec, vsaj kar se tiče Goriške. V svojem poročilu hoče «Slov. Narod» dokazati, da so socialisti glasovali proti resolucijam mazinancov, kateri zahtevajo spremembo občinskega volilnega reda in ločitev goriške dežele po narodnosti v dva dela. Res je, da so italijanski in slovenski socialisti glasovali proti resolucijam. Ali «Slov. Narod» bi moral povedati, zakaj. No, ker ni on povedal, hočemo povedati mi. Mazinanci so v resoluciji zahtevali teritorialno narodno avtonomijo, da bi s tem pritegnili Gorico k italijanskemu delu dežele. Tej zahtevi se je odločno upr. Tuntar, ker je v Gorici več tisoč slovenskih prebivalcev. Mazinanci so zahtevali četrto kurijo za Gorico; izrekli so se iz šovinističnih razlogov proti proporcionalnemu sistemu, s tem hočejo za vekomaj izključiti manjšino iz svojega zastopstva. Tudi temu se je odločno upr. Tuntar ter zahteval proporcionalni volilni sistem. Ker pa nasprotniki niso hoteli o tem nič slišati, so vsi navzoči socialisti glasovali proti resolucijam. Zakaj ni «Slov. Narod» tega povedal, ne vemo? Morda zato, ker ga je bilo sram, da se je italijanski socialist tako energično potegnil za narodno enakopravnost, o kateri slovenski narodnjaki zmeraj kričijo. Samo tedaj, ko se je treba pokazati, se skrijejo, da jih nihče ne vidi. Sedaj, ko bi bilo treba, da bi se vse stranke potegovale za spremembo mestnega statuta in volilnega reda, slovenski narodnjaki in klerikalci ne črhnejo niti besedice. Taki so narodni zastopniki goriških Slovencev. Bog se jih usmili!

Gospodarski pregled.

Dohodki tobačnega monopola. V letu 1908. se je prodalo v Avstriji v vsem 1222 milijonov smotk, 4887 milijonov svalčič in 238.563 metrskih stotov tobaka za pušenje. Smotke so imele vrednost okrog 86 milijonov kron, svalčiče 91 milijonov, tobak za pušenje pa 74 milijonov kron. Tobaka za nosljanje se je prodalo za 376 milijonov kron, tobačnega izvlečka pa za 68.000 kron. V celem se je torej prodalo tobačnih izdelkov za okroglih 256.285.000 K. V inozemstvu se je prodalo za 5.495.753 K. — Čistega dobička je imela država 175.412.421 K. In koliko zaslužijo delavci ob svojem strupenem delu?

Raznoterosti.

† **Ruski oficirji.** V Peterburgu so zaprli dva poročnika, ki sta bila opremljena z razbojniškimi in tatovskimi orodjem in sta hotela oropati nekega juvelirja za 20.000 rubljev. Kavalirja sta rabila denar za veselo življenje.

† **Krvoprelitje v cerkvi.** V Wytstah je prišlo do krvavega pretepa v cerkvi med Litvini in Poljaki. Bratje v Kristusu so se tako ravjali, da so morali priti ruski obmejni stražniki in streljati. Govori se, da je več mrtvih in mnogo ranjenih.

† **Zopet atentat v Egiptu.** Ko je stopil policijski komandant v Kahiri v nedeljo v svoj urad, ga je poizkušal nekdo ustreliti, a samokres je odrekel. Predno je mogel atentator drugič poizkusiti, so ga že prijeli in zaprli. Pravijo, da je omenjeni človek prišel šele nedavno iz ječe.

† **Ozdravljenje raka.** V seji dne 31. m. m. na mednarodnem kongresu za terapijo fizioloških bolezni je pojasnjeval znani kirurg dr. Doyen novo metodo za ozdravljenje raka. Po tej metodi, ki znači popolni preobrat v tem oziru, se izstreliti to zahrbtno bolezen s toploto. Doyen je dognal, da zamrejo rakove stanice pri toploti 50—55 stop. Radi tega se razgreje od raka razjedeni del telesa potom elektrike na 56 stop. vročine in rakove stanice zamrejo.

† **Samomor na Ruskem.** Neka statistika, objavljena te dni v Peterburgu, naznanja, da je bilo lansko leto v Rusiji 1437 samomorov, in sicer 937 moških in 500 žensk; 58 moških in 77 ženskih si je vzelo življenje v starosti od 8 do 17 let.

† **Samomor vojaka.** Pri topničarjih na Dunaju je služil natakari Josip Stofa. Dobil je pred kratkim nekaj dni dopusta ter šel v Arco v južni Tirolski obiskat svojo ljubico. On je bil lani tam uslužben. Ker je prekoracil dopust, je prišel ponj orožnik. Stofa pa je skočil v stransko sobo ter se ustrelil v srce.

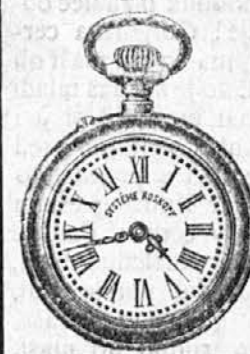
† **Papeži in Rotšild.** Museo del Risorgimento v Rimu je dobil zadnji čas lastnoročno pismo papeža Pija IX., pisano nekemu italijanskemu prelatu v Parizu. Papež piše med drugim: «... Naj ne skopari preveč, kajti tudi toytot ne bo nič izgubil. Rotšild naj pomisli, da je vedno dobro barantal s sveto stolico». Nadalje pripominja papež, da se Petrova ladja kljub viharjem ne bo pogrznila... A tudi že Gregor XVI. je trzil z Rotšildom, ki mu je računal 75 odstotkov obresti. Te obresti je papež opravičil s tem, da Rotšild kot zid ne veruje na večnost cerkve in da zato začasno računa ne-

koliko več obresti kakor verni kristjani. Pij IX. je jemal posojila od Rotšilda l. 1850., 1856 in 1863., vselej ob težkih pogojih. Zadnje posojilo, ki ga je papež zahteval, je pa Rotšild odbil in to je bila sreča za italijansko vlado, ki je morala plačati do'gove cerkvene države, ko je bil te konec.

H. Suttner

Ljubljana Mestni trg
nasproti rotovža.

Priporoča svojo bogato zalogo pravih **švicarskih ur, zlatnine in srebrnine** najfinejšega izdelka po najnižjih cenah. Blago le prve vrste. **Cenik na zahtevo zastoj in poštne prosto.** Obrnite se zanesljivo na domačo tvrdko, kjer boste najbolje postreženi. 84

Nihče več ne godrnjá
Čez slabosti in težave.
Ako

spozná,
Ki drži želodce zdrave!

Najboljše krepčilo želodca

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetna kakovost " " 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Ponaredbe kaznjive.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivaleh

„Rdeči Prapor“

Ceno posteljno perje in puh!

1 kilogram sivoga, oskubljenega K 2.—, polbelega K 2-80, belega K 4.—, prima puhastega K 6.—, izredno finega skubljenega K 8.—, sivoga puha K 6.—, belega K 10.—, izredno fini prsni puh K 12.—, od 5 kg nabrj franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (blaga nanking), 1 pernica 180 cm dolga in 116 cm široko ter 2 blazini, 80 cm dolgi in 58 cm široki, dovolj napoljene z novim, očiščenim puhastim, trpežnim, sivim perjem 16 K, s polpuhom K 20.—, s puhom K 24.—. Pernica sama 12 K, K 14.—, K 16.—, blazinice K 3.—, K 3-50, K 4.—. Pernice 180 cm dolge in 140 cm široke, K 15, 18, 20. Blazinice, 90 cm dolge in 70 cm široke ali 80 cm dolge in 80 cm široke, K 4-50, 5.—, 5-50. Spodnje pernice iz gradla, 180 cm dolge in 116 cm široke, K 13.—, 15.—, pošlje po povzetju, zavoj zastoj od K 10.— naprej franko 52—16

Maks Berger, Deschenitz št. 678, Böhmerwald.

Cenik o matracah, odejah, prevlečkih in vse drugemu blagu za postelje zastoj in franko. Če ne dopade, se zameni ali denar nazaj.

Kavarna „Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52—41

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

posesnik in premirani medvedji lovec v Korčulskih, pošta Knežak pri št. Petru na Krasu.

Braća Wortmann, Sušak pri Rieki.

Uljudno naznanjam svojim cenjenim odjemalcem zgorajšnje tvrdke, naj se ne dajo motiti vsled nekega oglasila slično glasečo se firme, ker sem še vedno edini zastopnik bratov Wortmann v Sušaku.

Z odličnim spoštovanjem

Franjo Remic

LJUBLJANA, Sodnjska ulica št. 4.

Ustanovljena 1847.

52—19

Ustanovljena 1847

Žovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 LJUBLJANA Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, šimnatí modroci, otroški yozički i. t. d. Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Kmečko-delavska gospodarska zadruga

Dobravlje :: pošta sv. Križ, Goriško :: Dobravlje

priporoča svojo

bogato zalogo izbornih vin.

V Ljubljani ima zalogo v Vodmatu „pri Mraku“. Po cenah je vprašati v prodajalni „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“, Vodmat, Bohoričeva ulica.